

PRIESTOROVÁ ANALÝZA MALOOBCHODNEJ SIETE MESTA NITRA

Miroslava Trembošová, Pavel Forgáč, Katarína Brestičová

Abstract

The turbulent last decade of the 20th century marked the retail trade of Central and Eastern Europe with a significant transformation not only in the spatial organizational structure but also in the prospects of its functioning. The urban network of retail facilities has undergone a development that can be described as the most spatially variable, based on a change of ownership in the industry, in the past centrally managed to a market system, thus creating a highly competitive environment. The paper focuses on the most visible aspect of the post-socialist development of the city of Central and Eastern Europe: the spatial-organizational structure of the retail feel. The aim of the paper is to present a detailed cross-passportization of the retail network of the city of Nitra in order to document its state in 2019. It can be a starting database for comparison periods, e.g. during and after the Covid-19 pandemic.

Keywords: retail, retail network, old and new retail locations, spatial structure

Úvod

Od polovice 70. rokov 20. storočia sa prieskumu lokality venuje veľká pozornosť. Výskumníci hodnotia atraktivnosť obchodov pre zákazníkov s prihliadnutím na pešiu dostupnosť (najmä v centralizovaných častiach urbanizovaných území) ako aj dostupnosť verejnou dopravou alebo súkromnou dopravou. Až po rýchlom vyľudňovaní živých mestských centier v 90. rokoch 20. storočia, rozpútaní suburbanizačnej komerčnej špirály výstavbou veľkoplošných predajní nadnárodných reťazcov na okraji miest, ako aj prehlbovanie procesu „potravínových púští“ atď., boli špecialisti nútení venovať vyššie uvedenému aspektu zvýšenú pozornosť.

Turbulentná posledná dekáda 20. storočia poznačila maloobchod miest strednej a východnej Európy výraznou transformáciou nielen v priestorovej organizačnej štruktúre ale aj vo vyhliadkach jej fungovania. Urbánna sieť maloobchodných zariadení prešla vývojom, ktorý môžeme označiť za priestorovo najvariabilnejší, ktorého základom bola zmena vlastníckych vzťahov v odvetví, v minulosti centrálne riadenom na tržný systém, čím sa vytvorilo vysoko konkurenčné prostredie. Príspevok sa zameriava na najviditeľnejší aspekt postsocialistického rozvoja mesta stredovýchodnej Európy: priestorovo-organizačnú štruktúru maloobchodnej siete. Cieľom príspevku je prezentácia

podrobnej priestorovej pasportizácie maloobchodnej siete mesta Nitra za účelom dokumentácie jej stavu v roku 2019. Môže byť východiskovou databázou pre porovnávacie obdobia napr. počas a po pandémie Covid-19.

Teoreticko-metodické východiská

Maloobchodné aktivity ako jeden z prvkov mesta priťahujú jednotlivcov do mesta po stáročia, čo má priamy vplyv na obyvateľstvo a jeho kvalitu života. Podľa Nagyovej (2000) je maloobchodná predajňa posledným krokom logistického kanála smerom k spotrebiteľovi. Úspech maloobchodu ovplyvňuje veľa faktorov, napr. umiestnenie a veľkosť predajne. Vicen (2004) k týmto faktorom pridáva faktor vybavenia predajne a ponúkaný sortiment.

Urbanisti a geografi tradične uprednostňujú maloobchod ako kľúčové meradlo vitality urbanizmu (Hillier, 1999). Koncom 20. storočia a v prvej dekáde 21. storočia došlo k rastúcemu záujmu o štúdium vnútorných vzťahov medzi priestorovými modelmi lokalizácie maloobchodu v mestskom prostredí a nákupným správaním zákazníkov. Pozornosť geografov sa zamerala na veľkoplošné predajne obchodných reťazcov a ich vplyv na priestorovú organizáciu maloobchodných systémov a dopravné systémy. Ďalší výskumníci študujú procesy decentralizácie, charakterizované presunom obchodných centier do periférií miest.

Klasifikácia obchodných/nákupných centier nie je jednotná, existujú rôzne triediace hľadiská a na základe toho aj rôzne klasifikácie. Napr. Guy (1998) rozlišuje tzv. edge-of-center, out-of-center a nákupné miesta mimo mesta. Szczyrba (2005) uvádza tiež trojkategorizačnú klasifikáciu nákupných centier: prvá, druhá a tretia generácia. Nákupné centrum prvej generácie sa obmedzuje len na predaj tovaru v centrálnej veľkoplošnej predajni (podľa Spilkovej, 2012 a Križana a Lauka, 2014 ide o predajňu - magnet) typu supermarket, hypermarket, resp. hobbymarket s minimom špecializovaných obchodných jednotiek v nákupnej galérii. Okrem centrálnej veľkoplošnej predajne, obchodného centra druhá generácia zahŕňa aj obchodnú galériu s obchodmi, reštauráciami a služby ako banky, kaderníctvo, čistiareň, detské ihriská, kľúčové služby a tak ďalej. Najvyššia hierarchická úroveň obchodného centra sa označuje ako tzv. obchodné centrum tretej generácie. Má znaky druhej generácie a ďalej rekreačno-športové a zábavné zariadenia (fitness, bazény, ľad klzisko, kiná atď.).

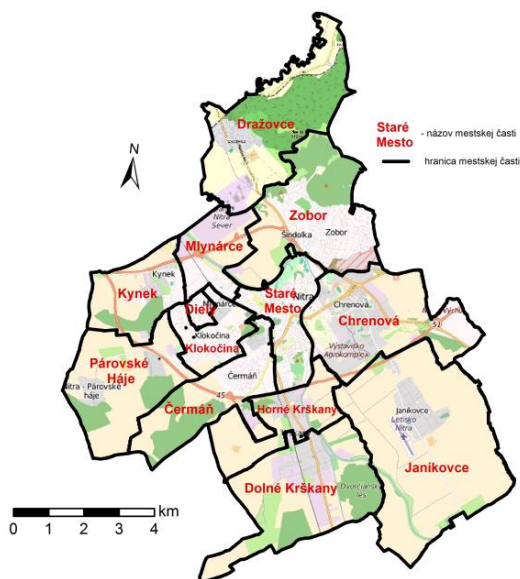
Analýza priestorových aspektov maloobchodu je založená na dostupných ukazovateľoch, pričom monitorovanie mnohých bežných štatistických údajov sa postupne ukončuje (napr. správy mestských a všeobecných štatistík pre maloobchod boli ukončené v roku 2012). Ekonómovia tiež poukazujú na problémy s témou maloobchodu z hľadiska dostupnosti dát (Petrovčíková, 2015). Počas terénnych pozorovaní (Trembošová, 2012, Trembošová a kol. 2016) a prieskumov sa maloobchodné predajne rozdeľujú podľa rôznej veľkosti, sortimentu a

charakteru (nový alebo starý resp. použitý tovar). Pri terénnom prieskume maloobchodnej siete bolo možné identifikovať základné charakteristiky: umiestnenie, veľkosť predajnej plochy a sortiment. Ako ukazovateľ pre analýzu bola z údajov vybratá veľkosť predajnej plochy. Všetky mapové výtupy sú na základe podrobnej pasportizácie predajní v roku 2019 (Forgáč, 2020).

Skúmané územie - mesto Nitra

Mesto Nitra je v súčasnosti šieste najväčšie na Slovensku (po Bratislave, Košiciach, Prešove, Žiline a Banskej Bystrici). Jeho vznik a rozvoj umožnila priaznivá poloha na rozhraní nížiny a pohoria, ako aj na križovatke dávnych ciest (Drgoňa a kol., 1988). Skúmané mesto má rozlohu 100,48 km² a k 31.12.2019 malo mesto 76 533 (www.statistics.sk). Územie sa delí na 13 mestských častí: Čermáň, Diely, Dolné Krškany, Dražovce, Horné Krškany, Chrenová, Janíkovce, Klokočina, Kynek, Mlynárce, Párovské Háje, Staré Mesto a Zobor (mapa 1). Najväčšou mestskou časťou (ďalej MČ) z pohľadu počtu obyvateľov je MČ Klokočina, kde žilo 18 519 obyvateľov (k 31.12.2019). Z hľadiska rozlohy sú najväčšou MČ Janíkovce s rozlohou 18,5 km² (Forgáč, 2020).

Mapa 1: Mestské časti mesta Nitra

Autor: Forgáč, P., 2019

Lokalizácia subjektov maloobchodnej siete v meste Nitra

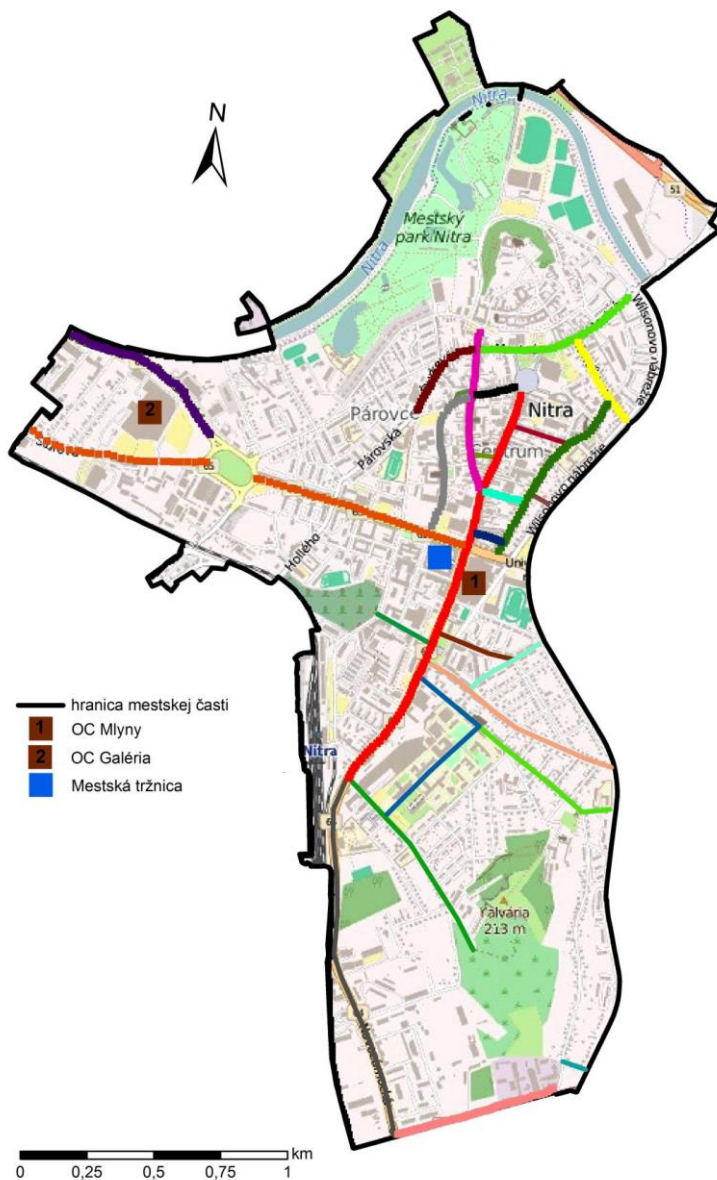
Podľa dát z terénneho výskumu realizovaného v letných a jesenných mesiacoch roku 2019, v meste Nitra fungovalo 748 MO subjektov, najviac v mestoobslužnej MČ Staré Mesto. Miesto pre podnikanie tu našlo 403 subjektov. Najväčšia koncentrácia MO predajní je v dvoch obchodných centrách (ďalej OC), ktoré sú situované v tejto MČ. OC Mlyny sa nachádza na rozhraní ulíc Štúrova a Štefánikova trieda a koncentruje 89 MO subjektov. OC Galéria typu edge of center sa nachádza na Bratislavskej ulici na okraji MČ Staré Mesto. Vzhľadom na okrajovú polohu si toto OC zvolilo 36 MO predajní. Najvyššiu koncentráciu majú tradične nákupné ulice: Štefánikova trieda, Štúrova, Farská, Coboriho a Mostná. Najviac MO subjektov sa nachádza na Štefánikovej triede, kde ich je 106. Vysoká koncentrácia MO subjektov je aj na Coboriho ulici, kde sa ich nachádza 31. Nižšia koncentrácia je na Farskej ulici s 19 MO subjektmi. Významnejšie zastúpenie MO predajní majú ešte Štúrova a Mostná ulica (mapa 2).

Druhú najvyššiu koncentráciu MO subjektov vykazuje obytná MČ Chrenová, kde sa ich nachádza 111. Priestor pre svoje podnikanie tu našli dve nákupné centrá typu out of centre ZOC Max a OC Centro. Nachádzajú sa mimo centra mesta a tak nekonzentrujú toľko obchodov ako napríklad OC Mlyny. OC Centro je lokalizované pomerne blízko centra mesta s dobrou dopravnou dostupnosťou. ZOC Max aj napriek dobrej dopravnej dostupnosti v poslednom období upadá a MO prevádzky postupne ukončujú podnikanie v tejto lokalite (23 prevádzok). Spolu s veľkoplošnými predajňami Nay elektrodom, OBI a Mountfield využíva ZOC Max spoločné parkovacie priestory. Významnejšia koncentrácia MO subjektov je na Levickej ulici - 17 predajní (mapa 3).

V MČ Čermáň s obytňou funkciou sa nachádza 58 subjektov MO siete, prioritne situované na uliciach Cabajská (30), Golianová a Dolnočermánska (mapa 4). V týchto zónach je MO prevádzkovaný len v maloplošných predajniach. Vyššiu koncentráciu MO má obytná MČ Klokočina, kde je situovaných 50 predajní, najmä na uliciach Jurkovičová, Hviezdoslavova a Škultétyho. Prioritné postavenie má Hviezdoslavova trieda, ktorá tvorí hlavnú dopravnú os tejto MČ a preto dá veľmi dobrú dopravnú dostupnosť (mapa 5).

V bývalej obci a súčasnej MČ Dolné Krškany podnikalo v MO 45 subjektov. Obchody sú koncentrované prioritne na Novozámockej ulici, ktorá je dopravnou tepnou z Nitry do mesta Nové Zámky (mapa 6). Nižšia koncentrácia MO subjektov je v susednej priemyselnej MČ Horné Krškany (24). Podobne ako pri predchádzajúcej MČ, tak aj tu sú obchody koncentrované na Novozámockej ulici (mapa 7). V priemyselnej MČ Mlynárce je situovaných 17 MO subjektov, ktoré patria do veľkoplošných nad 400 m². Väčšina obchodov je koncentrovaná na Bratislavskej, Pražskej a Rastislavovej ulici. Bratislavskou ulicou prechádza dôležitý dopravný ťah, ktorý vedie na rýchlostnú cestu R1 (mapa 8).

Mapa 2: Lokalizácia subjektov maloobchodnej siete v MČ Staré Mesto

Spracoval: Forgáč, 2020; Zdroj: Terénny výskum, 2019

Ulice s vysokou koncentráciou maloobchodných subjektov:

■ Priemyselná ulica

Predajne textilu, odevov a obuvi: 1
 Predajne nábytku a doplnkov do domácnosti: 3
 Predajne stavebného tovaru: 1
 Predajne priemyselného tovaru, železiarstvo: 1
 Predajne zmiešaného tovaru: 4

■ Bratislavská ulica

Predajne nábytku a doplnkov do domácnosti: 3
 Predajne automobilov: 6

■ Piaristická ulica

Predajne textilu, odevov a obuvi: 2
 Lekáreň, predajne zdravotníckych potrieb: 1
 Predajne elektroniky, elektrotechniky a hudobniny: 3

■ Mlynská ulica

Predajne drogistického tovaru, farby, laky a kozmetiky: 1
 Predajne textilu, odevov a obuvi: 1
 Lekáreň, predajne zdravotníckych potrieb: 1
 Predajne zmiešaného tovaru: 2

■ Kupecká ulica

Predajne textilu, odevov a obuvi: 1
 Predajne nábytku a doplnkov do domácnosti: 1
 Predajne kvetín a záhradkárské potreby: 1
 Predajne elektroniky, elektrotechniky a hudobniny: 1
 Predajne zlatníctva, hodinárstva, bižutérie a optiky: 1
 Predajne papiernictvo, kancelárske potreby a kníhkupectvo: 1
 Predajne zmiešaného tovaru: 1

■ Ulica Fraňa Mojtu

Predajne textilu, odevov a obuvi: 1
 Predajne hračiek a športových potrieb: 1
 Predajne elektroniky, elektrotechniky a hudobniny: 1

■ Palárikova ulica

Predajne potravín, nápojov a tabakových výrobkov: 1
 Predajne textilu, odevov a obuvi: 3
 Predajne kvetín a záhradkárské potreby: 1
 Predajne elektroniky, elektrotechniky a hudobniny: 1

■ Ďurkova ulica

Predajne kvetín a záhradkárské potreby: 1
 Predajne elektroniky, elektrotechniky a hudobniny: 2
 Predajne stavebného tovaru: 2

■ Farská ulica

Predajne potravín, nápojov a tabakových výrobkov: 2
 Predajne textilu, odevov a obuvi: 1
 Lekáreň, predajne zdravotníckych potrieb: 1
 Predajne hračiek a športových potrieb: 1
 Predajne nábytku a doplnkov do domácnosti: 2
 Predajne kvetín a záhradkárské potreby: 1
 Predajne elektroniky, elektrotechniky a hudobniny: 2
 Predajne papiernictvo, kancelárske potreby a kníhkupectvo: 3
 Predajne chovateľského tovaru: 1
 Predajne zmiešaného tovaru: 5

■ Kmetkova ulica

Predajne textilu, odevov a obuvi: 1
 Predajne nábytku a doplnkov do domácnosti: 1
 Predajne elektroniky, elektrotechniky a hudobniny: 1
 Predajne zmiešaného tovaru: 1

■ Mostná ulica

Predajne potravín, nápojov a tabakových výrobkov: 2
 Predajne textilu, odevov a obuvi: 2
 Predajne nábytku a doplnkov do domácnosti: 2
 Predajne elektroniky, elektrotechniky a hudobniny: 4
 Predajne chovateľského tovaru: 1
 Predajne zmiešaného tovaru: 3

■ Štúrova ulica

Predajne potravín, nápojov a tabakových výrobkov: 3
 Predajne nábytku a doplnkov do domácnosti: 3
 Predajne elektroniky, elektrotechniky a hudobniny: 6
 Predajne zlatníctva, hodinárstva, bižutérie a optiky: 3
 Predajne papiernictvo, kancelárske potreby a kníhkupectvo: 4
 Predajne zmiešaného tovaru: 6

■ Štefanikova trieda

Predajne potravín, nápojov a tabakových výrobkov: 20
 Predajne drogistického tovaru, farby, laky a kozmetiky: 4
 Predajne textilu, odevov a obuvi: 25
 Lekáreň, predajne zdravotníckych potrieb: 4
 Predajne hračiek a športových potrieb: 4
 Predajne nábytku a doplnkov do domácnosti: 2
 Predajne kvetín a záhradkárské potreby: 2
 Predajne elektroniky, elektrotechniky a hudobniny: 10
 Predajne zlatníctva, hodinárstva, bižutérie a optiky: 6
 Predajne papiernictvo, kancelárske potreby a kníhkupectvo: 3
 Predajne chovateľského tovaru: 5
 Predajne sklo - porcelán, darčekové predajne: 3
 Predajne stavebného tovaru: 5
 Predajne zmiešaného tovaru: 14

■ Cobořho ulica

Predajne potravín, nápojov a tabakových výrobkov: 3
 Predajne drogistického tovaru, farby, laky a kozmetiky: 3
 Predajne textilu, odevov a obuvi: 14
 Lekáreň, predajne zdravotníckych potrieb: 2
 Predajne hračiek a športových potrieb: 2
 Predajne kvetín a záhradkárské potreby: 2
 Predajne elektroniky, elektrotechniky a hudobniny: 2
 Predajne zlatníctva, hodinárstva, bižutérie a optiky: 7
 Predajne priemyselného tovaru, železiarstvo: 2
 Predajne zmiešaného tovaru: 7

Ulice s menšou koncentráciou maloobchodných subjektov:

■ Zahradná ulica

Predajne potravín, nápojov a tabakových výrobkov: 1

■ Špitálska ulica

Predajne potravín, nápojov a tabakových výrobkov: 2
 Lekáreň, predajne zdravotníckych potrieb: 3

■ Rázusova ulica

Lekáreň, predajne zdravotníckych potrieb: 2
 Predajne nábytku a doplnkov do domácnosti: 1
 Predajne zmiešaného tovaru: 3

■ Novozámocká ulica

Predajne automobilov: 2
 Predajne priemyselného tovaru, železiarstvo: 1
 Predajne zmiešaného tovaru: 1

■ Kasalová ulica

Predajne potravín, nápojov a tabakových výrobkov: 1
 Lekáreň, predajne zdravotníckych potrieb: 1

■ Hodžova ulica

Predajne zmiešaného tovaru: 1

■ Pri Synagóge

Predajne potravín, nápojov a tabakových výrobkov: 1
 Predajne sklo - porcelán, darčekové predajne: 1

■ Spojovacia ulica

Predajne elektroniky, elektrotechniky a hudobniny: 1

■ Ulica Richtára Peregrina

Predajne zmiešaného tovaru: 1

■ Radlinského ulica

Predajne potravín, nápojov a tabakových výrobkov: 1
 Lekáreň, predajne zdravotníckych potrieb: 1

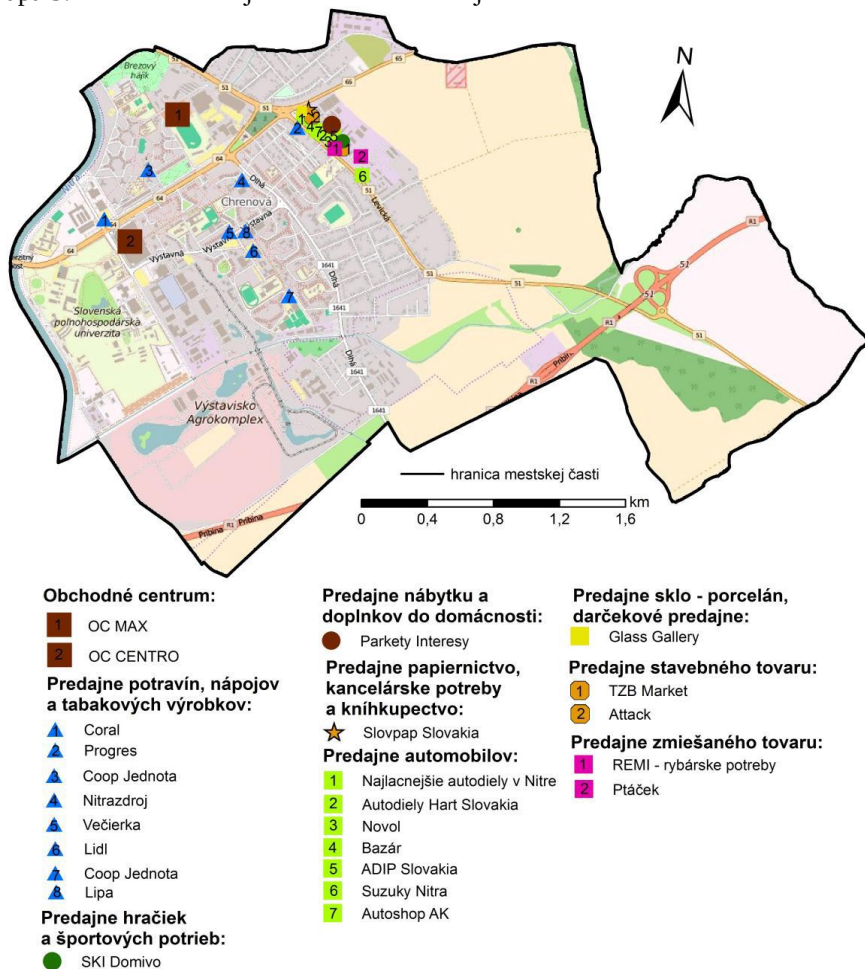
■ Na Vřsku

Predajne elektroniky, elektrotechniky a hudobniny: 1
 Predajne zmiešaného tovaru: 2

■ Hodaľova ulica

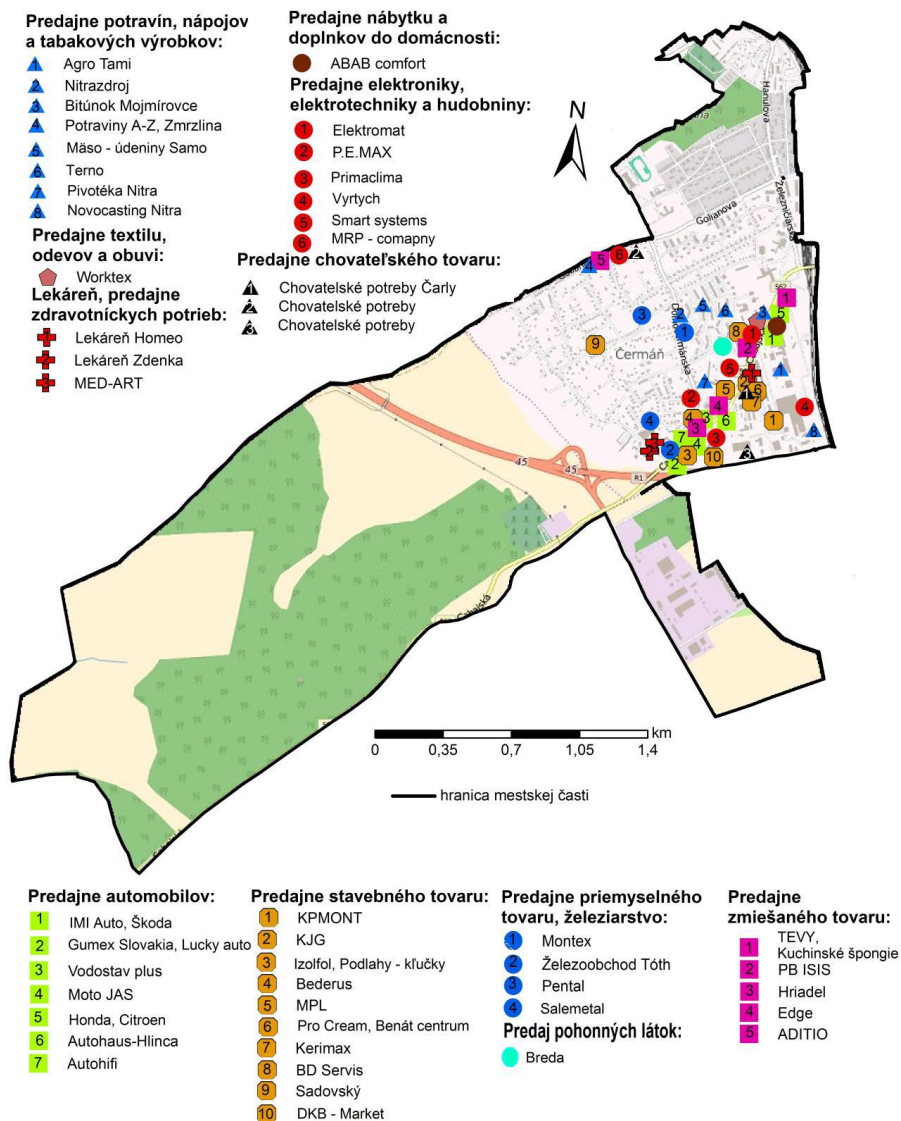
Predajne elektroniky, elektrotechniky a hudobniny: 1

Mapa 3: Lokalizácia subjektov maloobchodnej siete MČ Chrenová

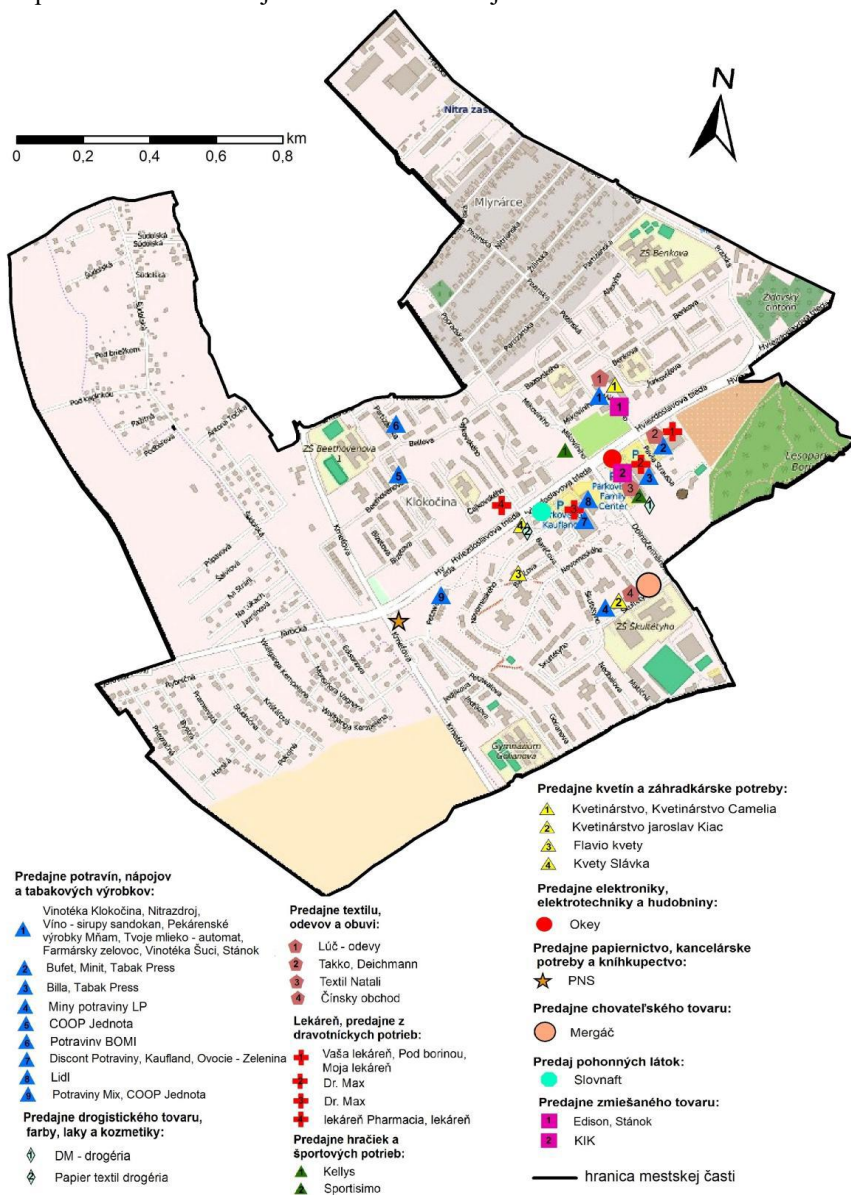
Spracoval: Forgáč, 2020

Mapa 4: Lokalizácia subjektov maloobchodnej siete MČ Čermán

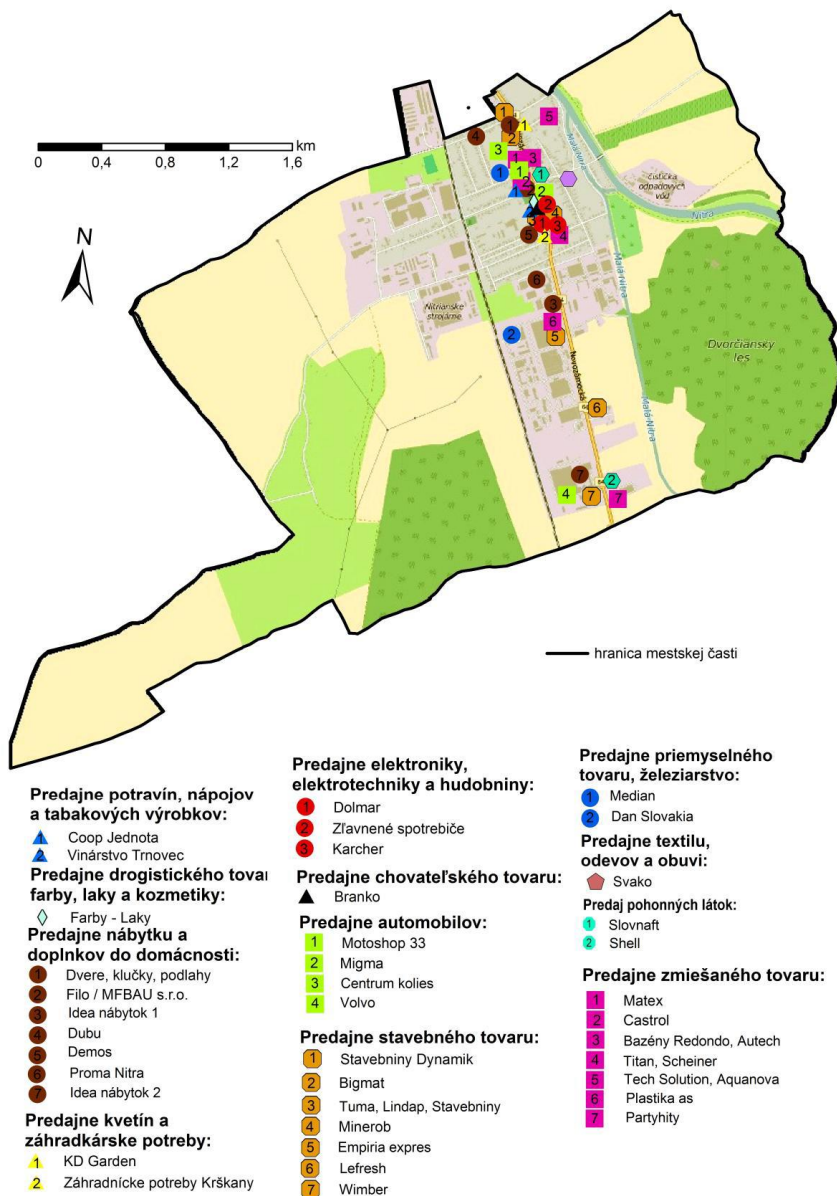
Spracoval: Forgáč, 2020

Mapa 5: Lokalizácia subjektov maloobchodnej siete v MČ Klokočina

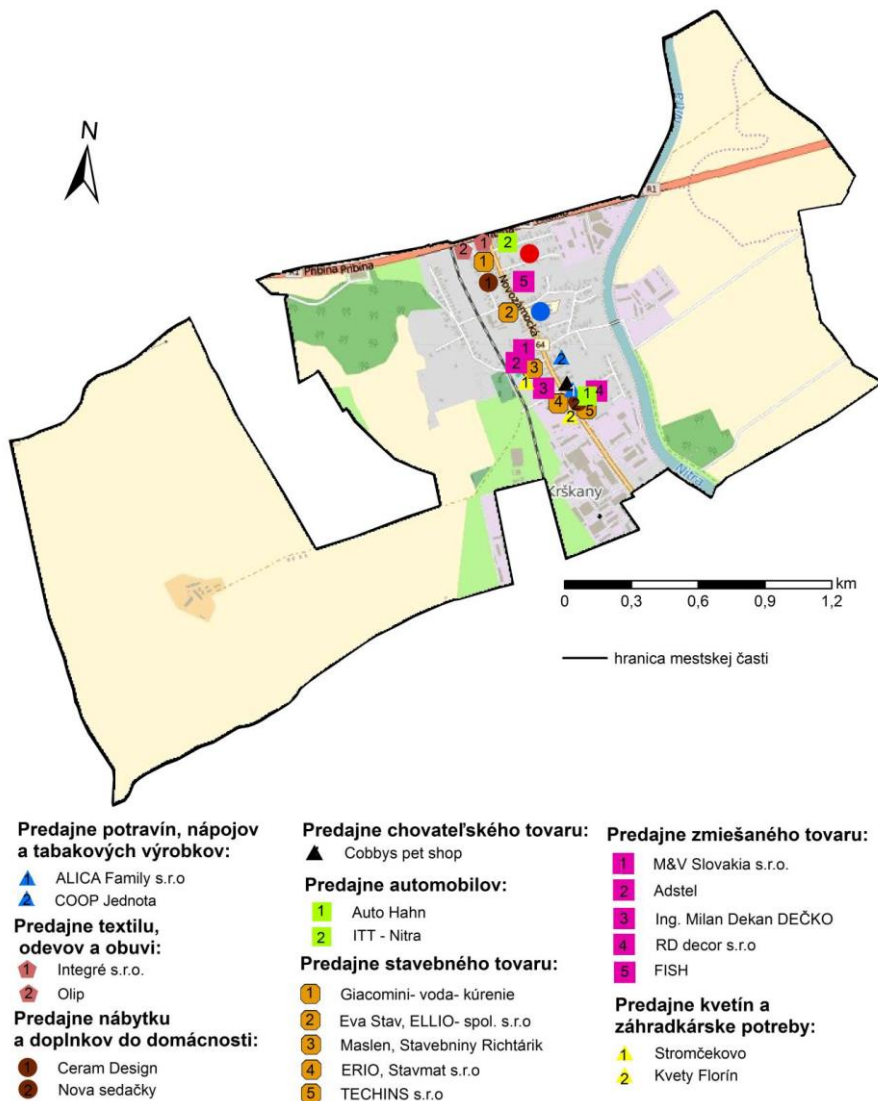
Spracoval: Forgáč, 2020

Mapa 6: Lokalizácia subjektov maloobchodnej siete v MČ Dolné Krškany

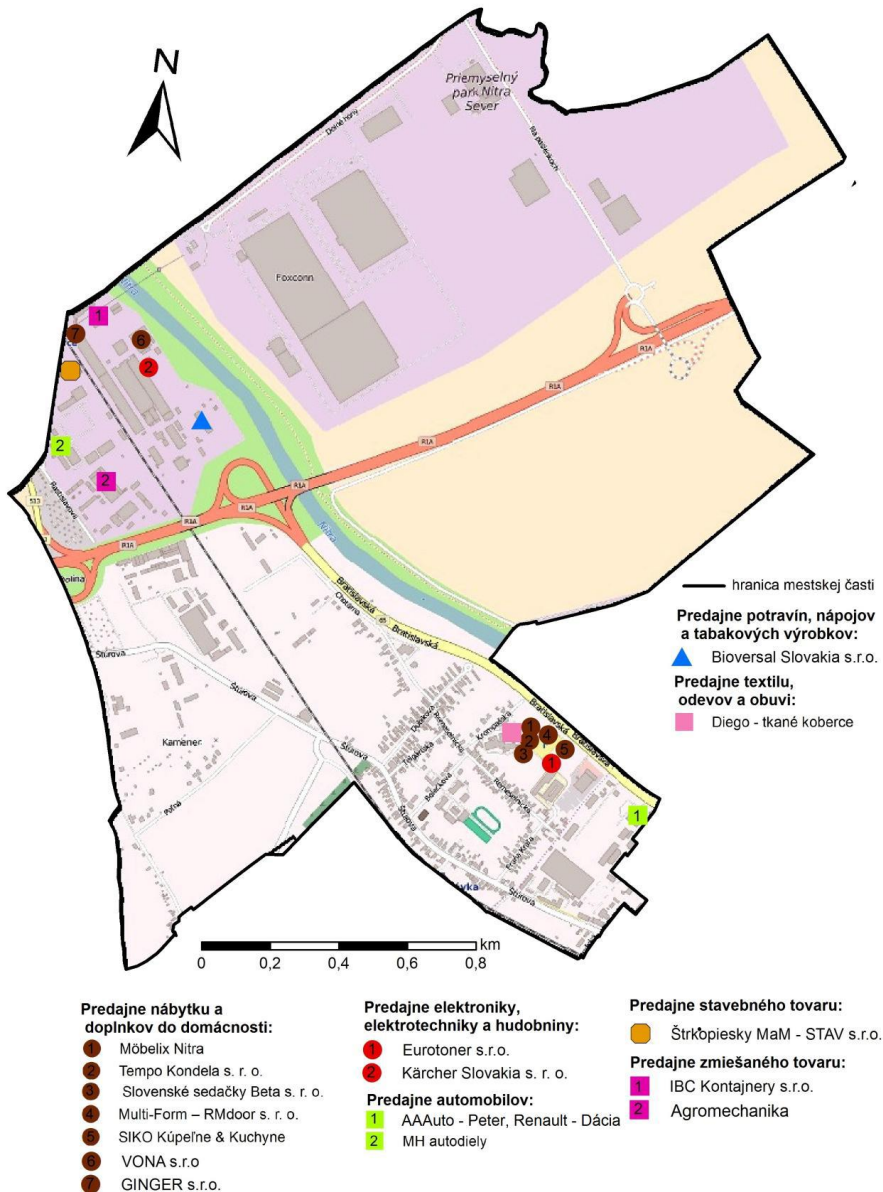
Spracoval: Forgáč, 2020

Mapa 7: Lokalizácia subjektov maloobchodnej siete v MČ Horné Krškany

Spracoval: Forgáč, 2020

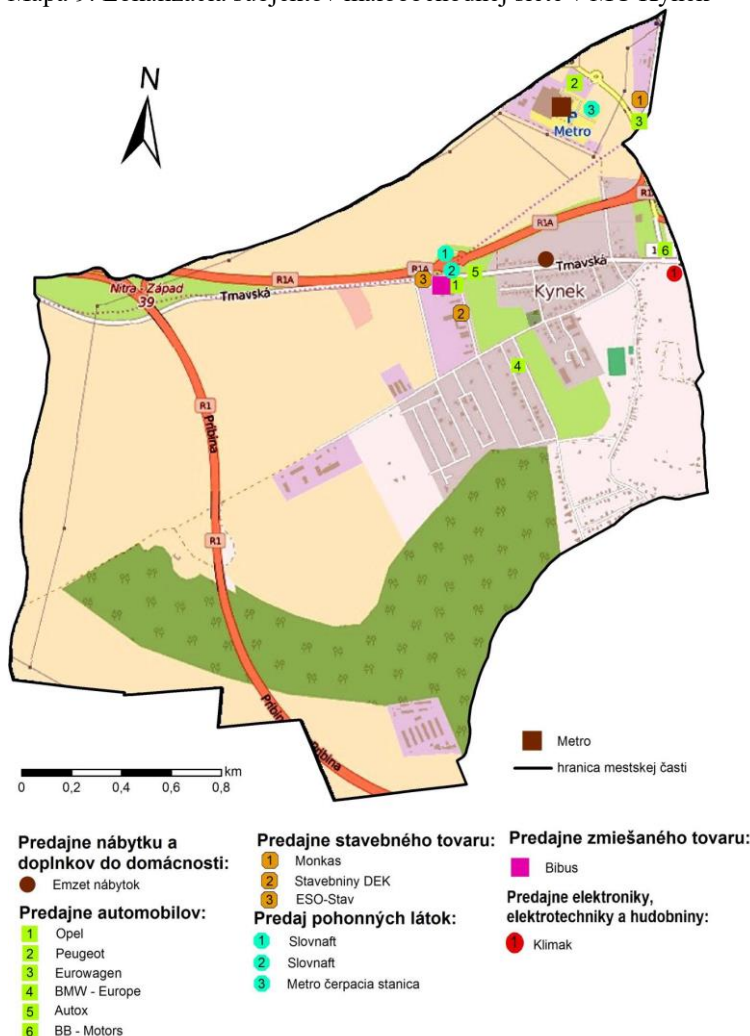
Mapa 8: Lokalizácia subjektov maloobchodnej siete v MČ Mlynáre

Spracoval: Forgáč, 2020

V bývalej obci MČ Kynek sa nachádzalo 16 subjektov MO siete. Väčšina obchodov bolo situovaných na Hlohoveckej a Trnavskej ulici (mapa 9). V tejto MČ sa nachádza Metro Cash and Carry (3500 m²), ktorý sa dá porovnať s obchodnými centrami.

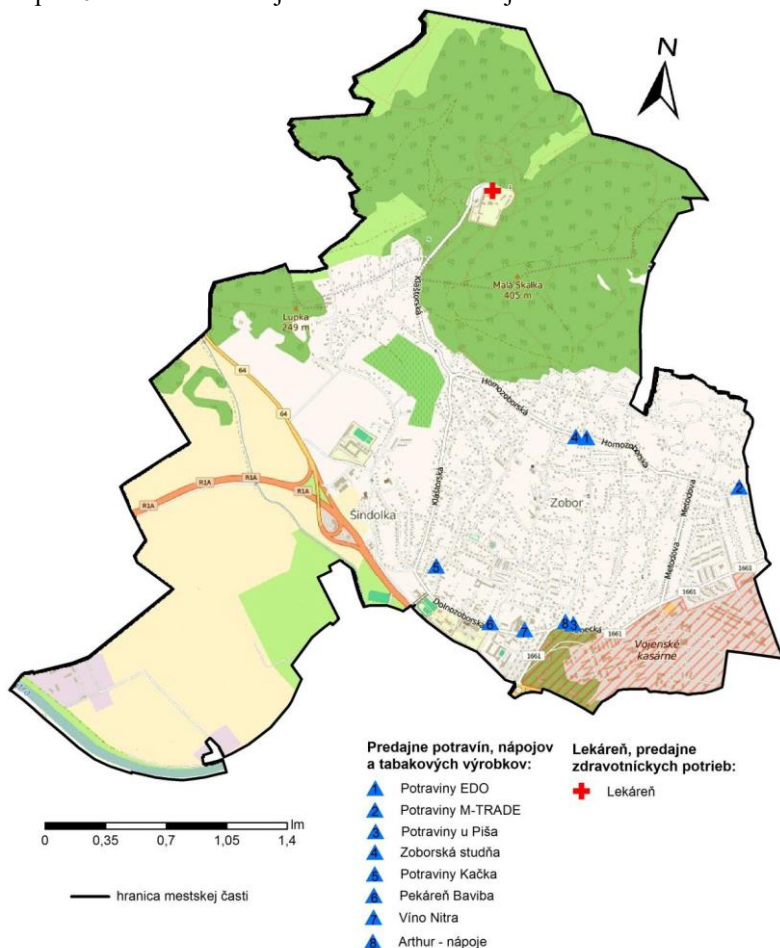
Mapa 9: Lokalizácia subjektov maloobchodnej siete v MČ Kynek

Spracoval: Forgáč, 2020

Predajne v obytnej MČ Zobor sú orientované hlavne na predaj potravín v maloplošných predajniach (9). Sú rozptýlené aby boli čo najbližšie k zákazníkom, na Dolnozoborskej, Jeleneckej, Moskovskej, Chmeľovej a Svätourbanskej ulici (mapa 10).

Mapa 10: Lokalizácia subjektov maloobchodnej siete v MČ Zobor

Spracoval: Forgáč, 2020

V obytnej MČ Diely sa nachádza 5 MO subjektov, orientované hlavne na predaj potravín. Obchody sú koncentrované na ulici Na Hôrke (mapa 11).

Zhodne 5 MO predajní mala bývalá obec MČ Janíkovce. Aj napriek tomu, že táto MČ má pomerne málo obyvateľov (2046 k 31.12.2019), tak zameranie jednotlivých MO predajní je rôznorodé. Obchody sú situované na Hlavnej, Dlhej, Križnej a Dvorskej ulici (mapa 12).

V bývalej obci MČ Drážovce sa nachádzajú 4 MO subjekty, situované na Topoľčianskej a Sčasného ulici (mapa 13).

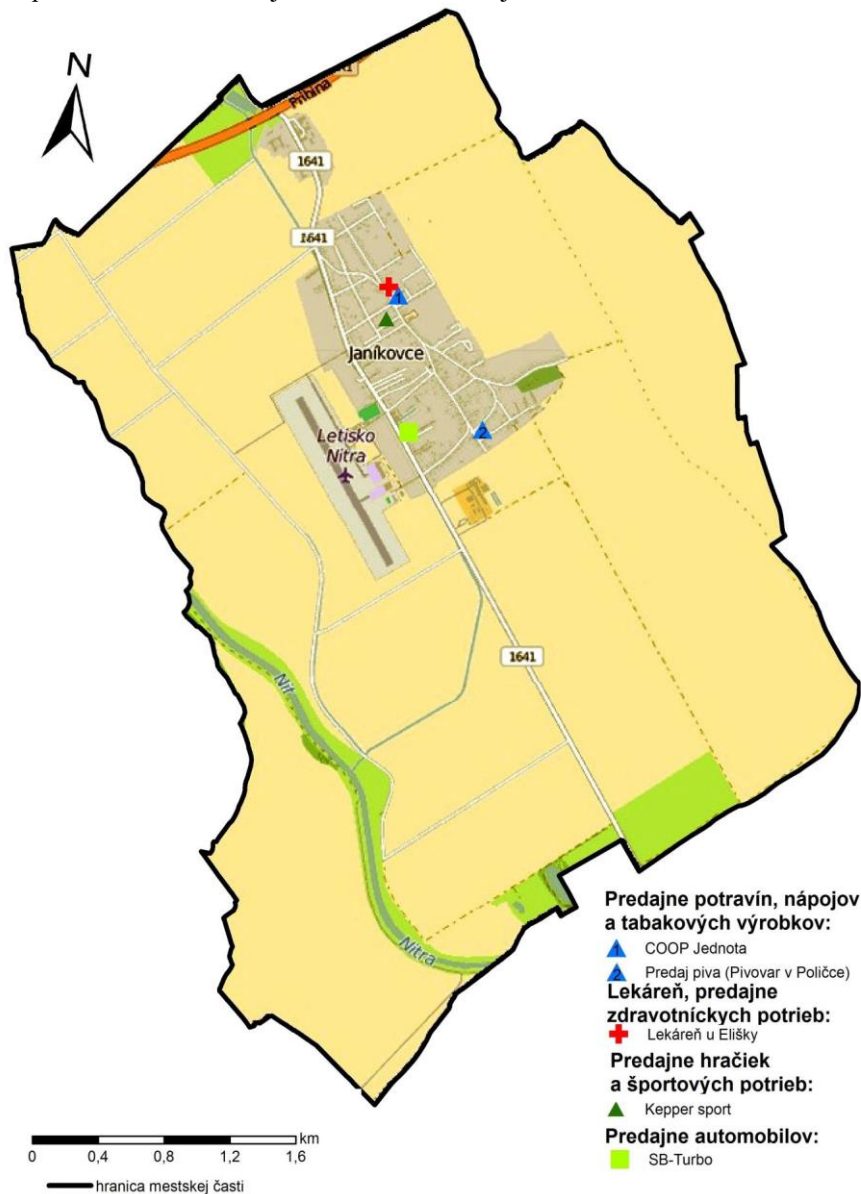
V najmenšej bývalej obci MČ Párovské Háje bola situovaná len jedna predajňa potravín na Hajníckej ulici (mapa 14).

Mapa 11: Lokalizácia subjektov maloobchodnej siete v MČ Diely

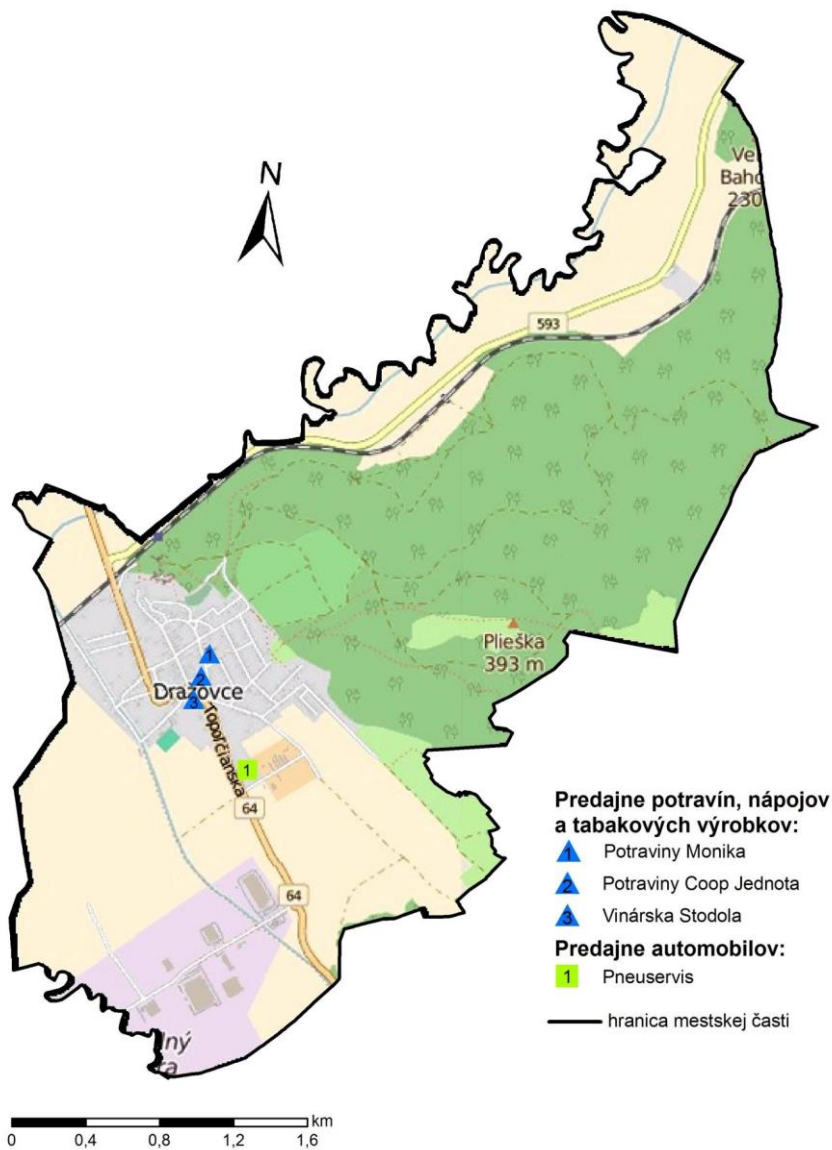
Spracoval: Forgáč, 2020

Mapa 12: Lokalizácia subjektov maloobchodnej siete v MČ Janíkovce

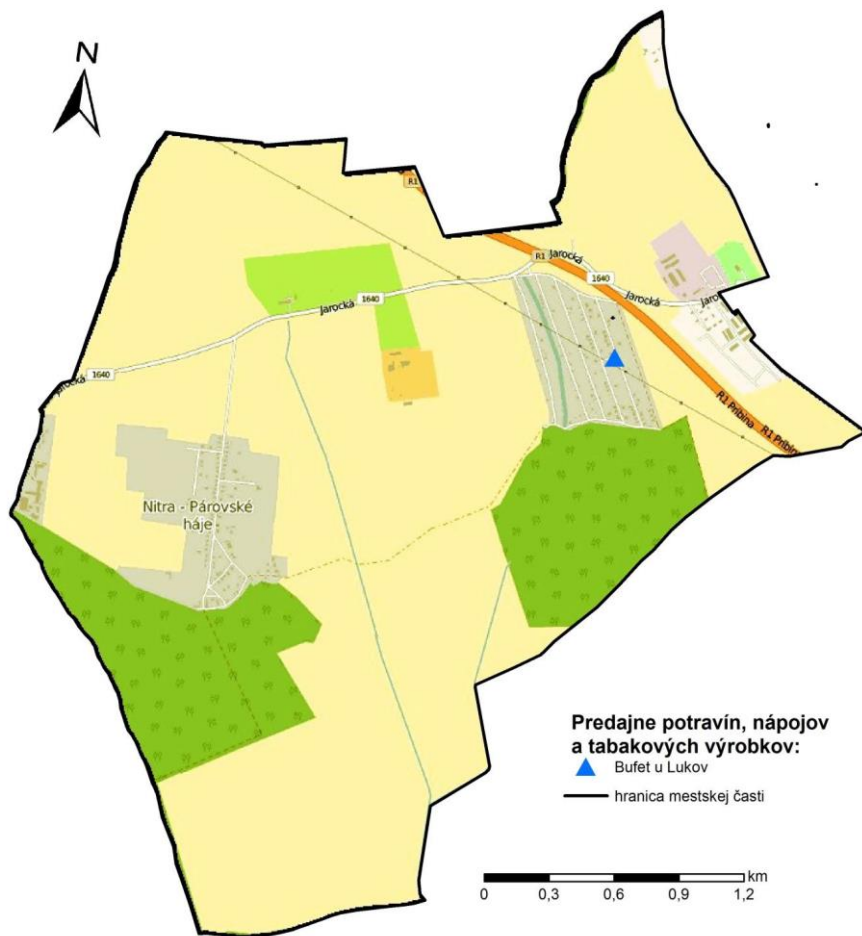
Spracoval: Forgáč, 2020

Mapa 13: Lokalizácia subjektov maloobchodnej siete v MČ Drážovce

Spracoval: Forgáč, 2020

Mapa 14: Lokalizácia subjektov maloobchodnej siete v MČ Párovské Háje

Spracoval: Forgáč, 2020

Lokalizácia MO predajní v rámci jednotlivých MČ je veľmi rozdielna. Spoločným koncentračným faktorom je však dopravná dostupnosť, blízkosť k zákazníkovi a lokalizácia OC v danej MČ. Najviac predajní je lokalizovaných v tradičnej obchodnej lokalite MČ Staré Mesto. Vysoký počet MO predajní majú takisto MČ susediace s centom mesta (Chrenová, Čermáň, Klokočina). V okrajových MČ s dobrou dopravnou dostupnosťou sú situované predovšetkým

predajne náročné na veľkosť predajnej plochy. Preto je v nich relatívne málo predajní, ale zároveň veľká predajná plocha (MČ Kynek, Mlynárce). Vo zvyšných okrajových MČ mimo hlavných dopravných temien sú zastúpené zväčša iba predajne s tovarom na uspokojenie základných životných potrieb. Taktiež sa tu nachádza relatívne malý počet MO predajní v porovnaní s MČ v blízkosti centra mesta.

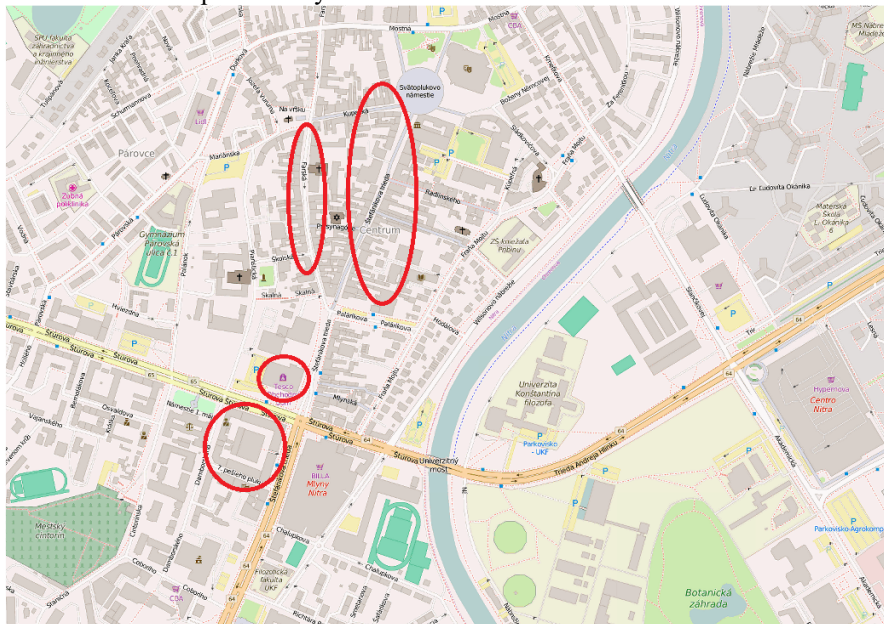
Staré a nové nákupné lokality v meste Nitra

Z hľadiska dlhodobého, ale aj krátkodobého časového horizontu môžeme sledovať významné zmeny v rámci rozmiestnenia MO siete v meste Nitra. Zmeny v prvej polovici 20. storočia a do roku 1989 boli ovplyvnené hlavne významnými udalosťami, ktoré mali dopad na celú spoločnosť. Takýmito udalosťami bola 2. svetová vojna a nástup centrálne riadenej ekonomiky v roku 1948. Zmeny v MO sieti boli v tomto období významné, ale v porovnaní z dneškom pomalé. Dynamické zmeny nastávajú až po roku 1989, kedy štát prešiel z centrálne riadenej ekonomiky na trhovú ekonomiku. O rozmiestnení MO siete tak začal rozhodovať dopyt zákazníkov, dopravná dostupnosť, konkurencia a mnohé ďalšie faktory. V posledných rokoch bola výrazne pozmenená lokalizácia MO predajní príchodom zahraničných reťazcov a OC, ktoré stavajú svoje predajne na zelenej lúke alebo na miestach, kde bola v minulosti len nepatrná koncentrácia MO predajní. Najväčší vplyv na zmenu lokalizácie veľkého počtu MO predajní majú OC, ktoré koncentrujú veľké množstvo MO predajní. Staré nákupné lokality v meste Nitra boli situované najmä v historickom centre. Maloobchod bol koncentrovaný hlavne na dnešných uliciach Štefánikova trieda, Farská a Kupecká ulica. V roku 1930 boli bývalé kasárne prestavané na tržnicu a tento objekt tomu slúži dodnes. Zároveň tým vznikla lokalita s výraznou koncentráciou maloobchodu a predajných stánkov. V roku 1974 bol v meste otvorený obchodný dom Prior (neskôr Tesco). Nachádza sa na rozhraní ulíc Štefánikova trieda a Štúrova ulica.

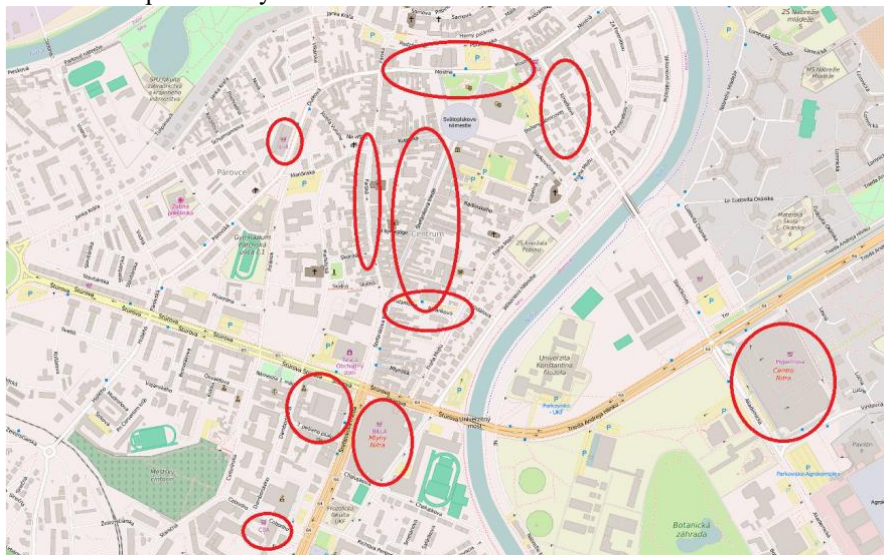
V súčasnosti fungujúce nákupné priestory nachádzame jednak v starých nákupných lokalitách (obr. 1), ale zároveň sa rozšírila ponuka v nových zónach, najmä v OC Mlyny a Centro. V roku 2019 bol uzavretý bývalý obchodný dom Prior (neskôr Tesco), ktorý prešiel prestavbou a od r. 2021 je znovu otvorený. Maloobchod sa vo väčšej miere rozšíril aj do okrajových ulíc v okolí centra mesta. Najviac na Mostnú, Kmeťkovu, Palárikovu, Radlinského a Ďurkovu ulicu (obr. 2, 3).

Výraznú zmenu v lokalizácii maloobchodnej siete spôsobila výstavba veľkoplošných obchodných domov, v súčasnosti obchodných centier. Nový obraz centra mesta vytvoril obchodný dom Prior (neskôr Tesco). Kvôli jeho výstavbe bolo zničených viacero historických budov v centre mesta Nitra.

Obr. 1: Staré nákupné lokality v centre mesta Nitra v roku 1989

Obr. 2: Nákupné lokality v centre mesta Nitra v roku 2019

Obr. 3: Centrum mesta Nitra na začiatku 20. storočia a v súčasnosti (2018)

Zdroj: Uhlárik, 2017

Novú tvár mesta a zároveň nové usporiadanie maloobchodu v centre mesta pozmenila výstavba najmladšieho obchodného centra Mlyny, ktoré bolo otvorené v roku 2009. V minulosti sa na tomto mieste nachádzali historické budovy bývalých mestských mlynov, ktoré boli kvôli výstavbe obchodného centra zbúrané. Vzhľadom na prašnosť a hlučnosť výroby boli mlyny lokalizované na okraji mesta. Pre postupujúcu zástavbu mali mlyny historickú hodnotu, vypovedajúcu o meste a jeho priestorovom rozvoji, kdeže v minulosti tu končilo mesto (obr. 4).

Obr. 4: Centrum mesta Nitra na začiatku 20. storočia a v súčasnosti (2018)

Zdroj: Uhlárik, 2017

Výrazné zmeny sa dotkli aj častí mesta, kde neprebehla výstavba obchodných centier a supermarketov. Významný vplyv mal hlavne rozvoj dopravnej infraštruktúry. Vďaka výstavbe rýchlostnej cesty R1 sa zvýšila dôležitosť MČ Kynek a Mlynárce, v rámci MO siete. Miesto pre svoje podnikanie

si tu našlo viacero veľkoplošných predajní, ako Metro cash and carry, Peugeot a Opel. Významná MO lokalita vznikla aj na Bratislavskej ulici. Na tomto mieste je lokalizovaných niekoľko MO predajní, ktoré sa orientujú na predaj automobilov. Tieto MO predajne tak vytvorili nové MO lokality a zároveň pozmenili tvár tejto časti mesta do podoby v akej ju poznáme dnes.

Záver

Dynamické zmeny v MO sieti sú veľmi aktuálnou témou, ktorá sa dotýka každého z nás. Rozvoj MO siete v meste Nitra je ovplyvnený viacerými faktormi: socioekonomické zmeny v spoločnosti, rozvoj dopravnej infraštruktúry a v neposlednom rade dopyt obyvateľstva po produktoch. Jednotlivé MČ Nitry sa preto v počte MO predajní a ich sortimentnej štruktúre veľmi líšia. Zároveň môžeme MČ rozdeliť do troch skupín: mestoobslužná (MČ Staré Mesto), obytná (MČ Klokočina, Diely, Zobor, Chrenová, Čermán), priemyselná (MČ Mlynárce, Horné Krškany) a bývalé obce s prvkami vidieckeho spôsobu života (MČ Janíkovce, Dražovce, Párovské Háje, Kynek, Dolné Krškany).

Najdôležitejšou MO zónou aj naďalej zostáva tradičná obchodná mestoobslužná lokalita MČ Staré Mesto, kde je lokalizovaných najviac MO predajní. Zároveň sú v tejto MČ lokalizované aj dve OC (Mlyny a Galéria), ktoré koncentrujú na jednom mieste veľký počet MO predajní. Významné postavenie majú aj MČ, ktoré susedia z centrom mesta a zároveň majú výhodnú dopravnú polohu. K takýmto lokalitám patrí obytná MČ Chrenová, kde sú lokalizované aj ďalšie dve OC (Max a Centro). Najmä OC Centro je lokalizované v tesnej blízkosti centra mesta. V kombinácii s dobrou dopravnou dostupnosťou a možnosťou bezplatného parkovania, pritiahlo toto OC množstvo MO predajní a zároveň zákazníkov. OC Max je už príliš vzdialené od centra mesta, ale je lokalizované pri dôležitej dopravnej komunikácii a je tam efekt synergie s predajňami OBI Mountfield a Nay. Problém môže byť vo vysokom nájme a preto tam môžeme sledovať postupný pokles MO predajní. Blízke prepojenie z centrom mesta majú aj obytné MČ Klokočina a Čermán. Nie je v nich lokalizované žiadne OC, ale nachádza sa tu viacero hypermarketov a ulíc, ktoré koncentrujú väčšie množstvo MO predajní. Obytná MČ Klokočina je špecifická tým, že v nej žije najväčší počet obyvateľov zo všetkých MČ (18 519 k 31.12.2019). Vysoký počet obyvateľov v tejto MČ má vplyv aj na počet MO predajní, pretože so stúpajúcim počtom obyvateľov rastie aj dopyt. Cez obytnú MČ Čermán prechádza jedna z významných dopravných komunikácií, ktorá spája Nitru s mestom Šaľa a Nové Zámky. Väčšina MO predajní je situovaná práve v okolí tejto cesty. Práve dopravná poloha je najvýznamnejším lokalizačným faktorom v okrajových MČ mesta Nitra. Z okrajových MČ sú z hľadiska MO najvýznamnejšie priemyselné MČ Mlynárce, Dolné Krškany a bývalá obec MČ Kynek. Všetky majú jeden

spoločný faktor, ktorým je dopravná dostupnosť. Ostatné okrajové MČ, ktoré ležia mimo hlavných dopravných tepien, koncentrujú zväčša len malý počet MO predajní. Tie slúžia na uspokojenie potrieb vlastného obyvateľstva v daných MČ. Aj napriek dominantnému postaveniu mestoobslužnej MČ Staré Mesto, môžeme sledovať oslabenie tejto MČ z hľadiska MO siete. V tejto časti sme potvrdili pokračujúcu etapu koncentrácie MO siete, keďže sa veľký počet predajní koncentruje v najmladších formách maloobchodných prevádzok v obchodných centrách.

Podakovanie

Príspevok bol spracovaný v rámci projektu APVV-18-0185 Transformácia využívania kultúrnej krajiny Slovenska a predikcia jej ďalšieho vývoja a v rámci projektu VEGA 1/0880/21 Transformácia Nitrianskeho kraja v meniacich sa spoločensko-ekonomických podmienkach so zvláštnym zreteľom na dopady pandémie COVID-19.

Literatúra

- DRGOŇA, V. – DUBCOVÁ, A. – KRAMÁREKOVÁ, H. – CHRASTINA, P. – KROGMANN, A. 1998. *Nitra – podrobný vlastivedný atlas*. Mierka 1 : 7 500. Bratislava : MAPA Slovakia, s.r.o., 1998. 100 s. ISBN 80-88716-40-3.
- FORGÁČ, P. 2020. Geografické aspekty maloobchodnej siete v meste Nitra. Bakalárska práca, školiteľka: Trembošová, M., UKF v Nitre, 2020. 62 s.
- GUY, C. 1998. Classifications of Retail Stores and Shopping Centres: Some Methodological Issues. In *GeoJournal*. ISSN 0343-2521, 1998, vol. 45, no. 4, pp. 255-264.
- HILLIER, B. 1999. Centrality as a process: Accounting for attraction inequalities in deformed grids. In *Urban Design International*. vol. 4, no. 3-4, pp. 107-127.
- KRIŽAN, F. – LAUKO, V. 2014. *Geografia maloobchodu. Úvod do problematiky*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2014. 196 s. ISBN 978-80-223-3542-3.
- NAGYOVÁ, L. 2000. Zmeny na slovenskom trhu potravín v dôsledku vstupu zahraničných obchodných sietí. In *Zborník z medzinárodnej konferencie „Ekonomika firiem 2000“*, Podnikovohospodárska fakulta, Ekonomická univerzita, Košice. s. 451-456.
- PETROVČÍKOVÁ, K. 2015. Lokalizácia maloobchodných jednotiek v regióne. In *Ekonomické aspekty územnej samosprávy – medzinárodná vedecká konferencia*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika, 2015.
- SPILKOVÁ, J. 2012. *Geografie maloobchodu a spotřeby – věda o nakupování*. Praha: Karolinum, 2012. 245 s. ISBN 978-80-246-1951-4.
- TREMBOŠOVÁ, M. 2012. *Geografické aspekty maloobchodnej siete mesta Nitra*.

- Nitra: UKF v Nitre, 2012. 157 s. ISBN 978-80-558-0105-6.
- TREMBOŠOVÁ, M. – DUBCOVÁ, A. – KRAMÁREKOVÁ, H. – NAGYOVÁ L. 2016. *Nákupné správanie obyvateľstva mesta Nitry – vývoj a zmeny*. Nitra: SPU v Nitre, 2016. 170 s. ISBN 978-80-552-1601-0.
- VICEN, M. 2004 *Marketingová filozofia a stratégia*. In Kretter, A. et al. (eds.): Marketing, SPU, Nitra.

SPATIAL ANALYSIS OF THE NITRA RETAIL NETWORK

Summary

Dynamic changes in the MO network are a very current topic that affects each of us. The development of the Ministry of Defense in the city of Nitra is influenced by several factors: socio-economic changes in society, the development of transport infrastructure and, last but not least, the demand of the population for products. The individual Nitra districts therefore differ greatly in the number of MO stores and their assortment structure. At the same time, we can divide the district into three groups: municipal (Old Town), residential (Klokočina, Diely, Zobor, Chrenová, Čermán), industrial (Mlynárce, Horné Krškany) and former municipalities with elements of the rural way of life (Janíkovce, Dražovce, Párovské Háje, Kynek, Dolné Krškany). The most important MO zone continues to be the traditional commercial city service locality of the Staré Mesto district, where most MO stores are located. At the same time, there are also two OCs (Mlyny and Galéria) located in this district, which concentrate a large number of MO stores in one place. The districts, which are adjacent to the city center, also have an important position and at the same time have a convenient transport location. Such localities include the residential district of Chrenová, where two other OCs (Max and Centro) are located. OC Centro in particular is located close to the city center. Combined with good transport accessibility and the possibility of free parking, this OC attracted a number of MO stores and customers at the same time. OC Max is already too far from the city center, but it is located on an important road and there is a synergy effect with OBI Mountfield and Nay stores. The problem may be in high rents and therefore we can observe a gradual decline in MO stores. The residential districts of Klokočina and Čermán also have a close connection from the city center. There are no OCs located in them, but there are several hypermarkets and streets that concentrate a larger number of MO stores. The residential district of Klokočina is specific in that it has the largest number of inhabitants of all districts (18,519 as of 31 December 2019). The high number of inhabitants in this district also affects the number of MO stores, because as the population grows, so does demand. One of the important transport roads that connects Nitra with the town of Šaľa and Nové Zámky passes through the

residential district of Čermaň. Most MO stores are located in the vicinity of this road. The traffic location is the most important localization factor in the outskirts of the city of Nitra. From the marginal districts, the most important industrial districts of the district are Mlynárce, Dolné Krškany and the former municipality of the Kynek district. They all have one thing in common, which is transport accessibility. Other peripheral districts, which lie outside the main traffic arteries, usually concentrate only a small number of MO stores. These serve to satisfy the needs of their own population in the given districts. Despite the dominant position of the city service of the Old Town, we can observe the weakening of this district in terms of the MoD network. In this part, we also confirmed the stage of concentration of MO stores, as a large number of them are concentrated in OC.

RNDr. Miroslava Trembošová, PhD.

Bc. Pavel Forgáč

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre

Trieda A. Hlinku 1, 949 01 Nitra

E-mail: mtrembosova@ukf.sk, pavel.forgac@student.ukf.sk

Mgr. Katarína Brestičová

Základná škola s materskou školou

Námestie 1. mája 3, 922 05 Čhtelnica

E-mail: bresticovakatka@gmail.com